

Úvod

Tržní hospodářství, které se na českém území začalo rozvíjet po více než čtyřicetiletém fungování centrálně řízené ekonomiky, tedy po roce 1989, je nepochybně spjato s pojmy soutěž, zaměstnání, konkurence a podnikání. Tématem této diplomové práce je institut konkurenční doložky, jenž se pojí právě se všemi těmito pojmy.

Konkurenční doložka se v českém právu objevuje jednak v obchodním, jednak v pracovním odvětví práva. Ne vždy existoval jednotný názor na to, zda je takovéto ujednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem platné. V mnoha právních řádech evropských států je tento institut hojně obsažen, přesto v některých není obsažen vůbec, resp. konkurenční doložka je zakázána, a je-li přesto sjednána, považuje se za neplatnou (viz kapitola srovnávající právní úpravu tohoto institutu ve vybraných státech). Výše uvedené téma jsem si vybral právě i z toho důvodu, že je konkurenční doložka v mnoha zahraničních právních řádech upravena jinak než v českém pracovním právu, resp. že není upravena vůbec či je zakázána. Je to institut práva, který není harmonizován právem Evropské unie, proto lze najít tolik odlišných právních úprav.

Dalším důvodem, proč jsem si vybral uvedené téma je, že se neustále vyvíjel pohled na tento institut od jeho prvního výskytu v právu, a lze tedy říct, že je v tomto ohledu dynamicky rozvíjejícím se prvkem pracovního práva. S ohledem na výše uvedené je nutné říci, že i v našich podmínkách byl tento institut po několik desetiletí mrtvým ustanovením, resp. nebyl v právních předpisech České republiky obsažen vůbec. Z tohoto hlediska je významný **nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 11. 1995 nález, sp. zn. II. ÚS 192/95**, který prolomil dosavadní náhled na tento institut. Ústavní soud v tomto nálezu konstatoval, že ujednání o konkurenční doložce je při dodržení určitých podmínek platné, nicméně také uvedl, že bude třeba k jeho hodnocení přistupovat individuálně, tj. od případu k případu. Tento nález byl v podstatě impulsem k tomu, aby zákonodárce zákonně vymezil konkurenční jednání zaměstnance po skončení zaměstnání se všemi jeho možnými důsledky.

Institut konkurenční doložky je úzce spjat s čl. 26 Listiny, jímž je stanoveno, že *„každý má na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.“* Ve druhém odstavci tohoto ustanovení je však

stanovena možnost zákonného omezení práva uvedeného v prvním odstavci, a právě konkurenční doložka je takto chápána.

Cílem této diplomové práce je podat ucelený komplexní výklad právní úpravy konkurenční doložky v pracovním právu a dále upozornit i na její právní úpravu v právu obchodním, jakož i na její právní úpravu v právních řádech jiných evropských zemí. Mým úkolem je v této práci také hodnotit její právní úpravu, a to i negativně s tím, že na samém konci této diplomové práce se snažím o právní úpravu konkurenční doložky *de lege ferenda*, tedy jaké změny by měly nastat, aby její právní úprava byla co nejdokonalejší.

V 1. kapitole této diplomové práce se snažím o vymezení základních pojmů, jež se nejčastěji vyskytují v souvislosti s konkurenční doložkou, a jejichž bližší pochopení je důležité z hlediska celé této práce. Následující kapitola pojednává o historii konkurenčního jednání zaměstnance v pracovním právu, a to jak v průběhu trvání zaměstnání, tak zejména po jeho skončení. Další kapitola je již zaměřena na nynější právní úpravu konkurenční doložky v pracovním právu. Ve 4. kapitole stručně odkazují i na právní úpravu tohoto institutu obsaženou v obchodním právu. Následující kapitola je zaměřena na komparaci české právní úpravy konkurenční doložky v pracovním právu se zahraniční právní úpravou, a to pouze ve stručnosti. Konečně, v poslední kapitole se snažím o právní úpravu konkurenční doložky *de lege ferenda*.